

УДК: 159.922.76-056:36-053.5:376.016:62/64

# ІНДИВІДУАЛЬНИЙ СТИЛЬ ДІЯЛЬНОСТІ: ОСОБЛИВОСТІ ПРОЯВУ ТА ПЕРЕДУМОВИ СТАНОВЛЕННЯ У ШКОЛЯРІВ ІЗ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ



**Віра ЛЯШКО**, Херсонський державний університет, м. Херсон, Україна;

**Олена ХОХЛІНА**, Національна академія внутрішніх справ, м. Київ, Україна, epkhokh@rambler.ru

У статті наводяться результати вивчення індивідуального стилю діяльності у розумово відстали школярів та передумови його становлення.

**Ключові слова:** індивідуальний стиль діяльності, діти з інтелектуальними вадами, передумови становлення індивідуального стилю діяльності, трудове навчання.

**Вера ЛЯШКО**, Херсонский государственный университет, г. Херсон, Украина;

**Елена ХОХЛИНА**, Национальная академия внутренних дел, г. Киев, Украина

## ИНДИВИДУАЛЬНЫЙ СТИЛЬ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ: ОСОБЕННОСТИ ПРОЯВЛЕНИЯ И ПРЕДПОСЫЛКИ СТАНОВЛЕНИЯ У ШКОЛЬНИКОВ С ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНЫМИ НАРУШЕНИЯМИ

В статье приводятся результаты изучения индивидуального стиля деятельности у умственно отсталых школьников и предпосылок его становления.

**Ключевые слова:** индивидуальный стиль деятельности, дети с интеллектуальными нарушениями, предпосылки становления индивидуального стиля деятельности, трудовое обучение.

**Vira LYASHKO**, the Kherson state university, Kherson, Ukraine

**Olena KHOKHLINA**, the National academy of internal affairs, Kyiv, Ukraine

## INDIVIDUAL STYLE OF ACTIVITY: FEATURES OF DISPLAYING AND PRE-CONDITIONS FOR BECOMING IN MENTALLY RETARDED STUDENTS OF SPECIAL SCHOOLS

The results of study of individual style of activity in students with mental retardation are offered in the article. Individual style forming is considering as the way of increasing the effectiveness of labor activities in mentally retarded students. The preconditions for formation of individual style of activity are considered.

**Keywords:** individual style of activity, mentally retarded children, pre-conditions of individual style of activity, labour studies.

Соціально-економічні зміни у нашій державі зумовили необхідність реформування освіти, основним завданням якої є підготовка підростаючого покоління до самостійного життя. Розв'язання цього завдання надзвичайно актуальне для спеціальних освітніх закладів, у яких навчаються діти з порушеннями психофізичного розвитку, зокрема діти з інтелектуальною недостатністю.

Розумово відсталі (РВ) діти характеризуються загальними та специфічними закономірностями розвитку, що відповідають своєрідній структурі їх порушень, індивідуально-типологічними особливостями психофізичного розвитку та його відхилень. Усе це впливає на виконання дітьми навчально-трудова завдань. При цьому упродовж життя в них формується свій індивідуальний стиль діяльності (ІСД), зумовлений особливостями нервової системи та порушеннями розвитку, який має компенсаторне та адаптивне значення для ефективного виконання діяльності.

Проблему ІСД щодо вивчення індивідуально-типологічних особливостей розвитку людини у

зв'язку з її діяльністю та професійним становленням досліджували Г. Андреев, С. Асфандярова, О. Байметова, К. Гуревич, Є. Ільїн, Є. Климов, Г. Королькова, А. Краєвська, Б. Ломова, В. Мерлін, Я. Стреляу, М. Субханкулова, В. Шадриков, М. Щукін та ін. Проблема індивідуального стилю трудової діяльності РВ учнів була поставлена нами та розглядалася в контексті вивчення його компенсаторних, адаптивних та корекційних механізмів із метою забезпечення корекційної спрямованості трудового навчання дітей з порушеннями інтелектуального розвитку [3]. У статті наводяться результати вивчення питання проявів ІСД та передумов його становлення у розумово відсталих дітей молодшого шкільного віку у зв'язку з ефективністю їх трудової діяльності та особливостями розвитку (загальними та індивідуально-типологічними).

ІСД визначається як індивідуально-своєрідна система психологічних засобів, до яких свідомо чи стихійно вдається людина з метою найефективнішого врівноваження своєї типологічно обумовленої індивідуальності з предметними, зовнішніми умовами діяльності. В основі ІСД –

Таблиця 5

**Дані про рівні сформованості ІСД у РВ школярів до і після проведення формуючого експерименту (у %)**

Рівень сформованості ІСД	Вихідні дані (до проведення експерименту) (А)		Підсумкові дані (після проведення експерименту) (Б)		Різниця між Б і А	
	Контрол. група	Експеримент. група	Контрол. група	Експеримент. група	Контрол. група	Експеримент. група
I. Низький	30	23,8	15	4,8	-15	-19
II. Середній	40	47,6	60	28,5	20	-19,1
III. Достатній	30	19	35	47,6	5	28,6
IV. Високий	-	9,5	-	19	-	9,5

Таблиця 6

**Дані про порівняльний прояв ефективності виконання трудового завдання у РВ школярів до і після проведення формуючого експерименту (у %)**

Порівняльний прояв ефективності діяльності	Вихідні дані (до проведення експерименту) (А)		Підсумкові дані (після проведення експерименту) (Б)		Різниця між Б і А	
	Контрол. група	Експеримент. група	Контрол. група	Експеримент. група	Контрол. група	Експеримент. група
I. Низький	25	19	15	9,5	-10	-9,5
II. Середній	40	42,8	50	23,8	10	-19
III. Достатній	35	28,5	35	52,3	0	23,8
IV. Високий	-	9,5	-	14,3	-	4,8

різниці між вихідними та підсумковими даними про рівень сформованості ІСД та ефективність трудової діяльності в учнів експериментальної групи в результаті запровадження розробленої програми сприяння становленню ІСД. Здобуті результати доводять її ефективність та доцільність використання у процесі трудового навчання у початковій ланці допоміжної школи.

Отже розроблена програма сприяння становленню в розумово відсталих учнів ІСД, відповідно до визначених передумов, передбачає застосування спеціально розробленої системи занять із використанням можливостей змісту, методики та організаційних форм трудового навчання у допоміжній школі з дотриманням необхідних для досягнення окресленої мети

психолого-педагогічних вимог, принципів та теоретичних підходів. В основу занять покладено поетапне становлення раціонального способу діяльності з опорою на формування автоматизмів, варіювання завдань для зміни способу діяльності, контроль за діяльністю учнів для відсіювання псевдостилів, формування позитивного ставлення до діяльності. Основою такої роботи є забезпечення становлення в учнів усіх складових навчально-практичної діяльності та досягнення повноти її характеристик. За результатами дослідження доведено можливість формування у розумово відсталих молодших школярів ІСД та підвищення результативності виконання трудових завдань.

## ЛІТЕРАТУРА

1. К л и м о в Е. А. Индивидуальный стиль деятельности в зависимости от типологических свойств нервной системы / Е. А. Климов. – Казань, 1969. – 278 с.
2. М е р л и н В. С. Формирование индивидуального стиля деятельности в процессе обучения / В. Мерлин, Е. Климов // Сов. педагогика. – 1967. – № 4. – С. 110 – 118.
3. Х о х л і н а О. П. Психолого-педагогічні основи корекційної спрямованості трудового навчання учнів з вадами розумового розвитку / О. Хохліна. – К. : Педагогічна думка, 2000. – 286 с.
4. Щ у к и н М. Р. Структура индивидуального стиля трудовой деятельности / М. Щукін // Вопросы психологии. – 1984. – № 6. – С. 26 – 32.

REFERENCES  
(TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. K l y m o v E. A. Yndyvudualnyi styl deiatelnosti v zavysymosti ot tipolohycheskykh svoystv nervnoi systemy [Individual style of activity depending on tipologicheskikh properties of the nervous system]. – Kazan. – 1969. – 278 p.
2. M e r l y n V. S., M e r l y n V. S., K l y m o v E. A. Sov. pedahohyka. – 1967. – № 4. – P. 110 – 118.
3. K h o k h l i n a O. P. Psykholoho-pedahohichni osnovy korektsiinoi spriamovanosti trudovoho navchannia uchniv z vadamy rozumovoho [Psikhologo-pedagogical bases of korektsynoy orientation of labour studies of students flawy mental development]. – K. : Pedahohichna dumka. – 2000. – 286 p.
4. S h c h u k y n M. R. // Voprosy psykholohyy. 1984. – № 6. – P. 26 – 32.